
Anbudet

Eskilstuna - Strängnäs
Släktforskarförening

Informationsblad för Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening

Nr 2 år 2008

Vårmotiv över Strömsholmen, Eskilstuna. Foto Christer Svensson

Innehåll

Föreningsinformation	2
Ordföranden har ordet	3
Levnadsförhållanden under 1800-talets första hälft.....	4
Ett barndomsminne.....	7
Rapport från årsmötet	8
Rapport från gravinventeringen.....	8
En släktforskares vedermödor	9
Lära läsa och veta hut	10
Kalendarium	10
Livet som indelt soldat	11
En kulturresa till Tumbo, Tidö slott och Strömsholm.....	12
Samtal med Sven Kjellberg om släktforskning	13
Historisk vandring längs Eskilstunaån i Skogstorp	15
Ancestry.se	16
Faddrar och dopvittnen	17
Medlemsförändringar 2008.....	18
Strängnäsnytt.....	19
Sommarjour	19
Styrelsen för föreningen 2008.....	20
Släktforskarnas Hus, Leksand	20

Föreningsinformation

Eskilstuna - Strängnäs
 Släktforskarförening
 Dambergsatan 1
 633 41 ESKILSTUNA
 Tfn 016-12 21 47

Postgiro 73 81 41-1

Medlemsavgifter 2008

Fullbetalande 200.-/år

Familjemedlem 100.-/år

Medlemskap för ungdom upp till
23 år 25.-/år

Avgift för ny medlem som
 betalas in till föreningen
 mellan 1/10 och 31/12 ger fullt
 medlemskap även påföljande år.

Redaktör

Richard Attered
Tfn 016-641 63
richard.attered@telia.com

Teknisk redaktör

Christer Svensson
Tfn 016-51 67 21
chrsve2@telia.com

Adressändring

Skickas till kassören

Eftertryck eller citat

Får gärna göras ur Anbudet under
förutsättning att källan och för-
fattare anges.

ISBN/ISSN 9929522492

Manusdag	Till posten
Nr 3 13/8	8/9
Nr 4 17/11	15/10

Föreningens hemsida

www.essf.just.nu
essf@telia.com

Webbmaster

Maj-Britt Sundin
Tfn 016-14 41 30
Mob 0730-28 76 11
majbritt.sundin@gmail.com

Styrelseordf. och ansvarig utgivare

Richard Attered
(se redaktör)

Vice ordförande

Ulla Britt Svensson
Tfn 016-12 10 29
ullabritt Svensson@tele2.se

Sekreterare

Iris Rehnholm
Tfn 016-51 24 97
iris.rehnholm@telia.com

Vice sekreterare

Birgitta Hörnlund
Tfn 016-42 11 56
birgitta.hornlund@comhem.se

Kassör

Kjell Ivarsson
Tfn 016-12 35 91
41ivarsson@telia.com

Övriga ledamöter

Maj-Britt Sundin
(se webbmaster)

Ann-Sofie Johansson
Tfn 016-14 68 17
as.j@telia.com

Gunvor Larsson
Tfn 0152-123 09
gunvorlarsson@rixmail.se

Gunilla Thörne
Tfn 0152-186 63
lasse.gunilla@telia.com

Kommitteansvariga

Utbildning

Ulla Britt Svensson
(se vice ordförande)

Aktiviteter

Ann-Sofie Johansson
(se övriga ledamöter)

Resor

Gunilla Thörne
(se övriga ledamöter)

Datagruppen

Krister W Nilsson
Tfn 016-14 96 92
krister@winstons.se

Registervårdsgruppen

Kjell Ivarsson
(se kassör)

Hemsidan

Maj-Britt Sundin
(se webbmaster)

Lokalen Eskilstuna

Sven Kjellberg
Tfn 016-42 06 49

Lokalen Strängnäs

Sonja Jönsson
Tfn 0152-139 40

Tidningsredaktion

Richard Attered
(se redaktör)

Föreningslokalen i Eskilstuna

Dambergsatan 1.
OBS! Parkering max 4 tim.
Parkering i närheten finns vid
Sveaplans centrum
OBS! Parkering max 2 tim.

Öppettider

Lokalen är under säsong
normalt öppen följande tider:

Eskilstuna:

Tisdagar	kl 13.00 – 18.00
Torsdagar	kl 13.00 – 18.00
Lördagar	kl 10.00 – 14.00

Strängnäs:

Tisdagar	kl 13.00 – 15.00
Onsdagar	kl 18.00 – 21.00
Lördagar	kl 12.00 – 15.00

För närmare information se
hemsidan eller kalendarier i
detta informationsblad.

Ordföranden har ordet

Till årsmötet den 8 mars kom ett sjuttiofem medlemmar. Årsmötet inleddes med ett mycket intressant föredrag av Sven Hartman om skolans utveckling, som ni kan läsa om på annan plats i tidningen. Årsmötesförhandlingarna avlöpte utan några komplikationer. Styrelsen fick en ny sammansättning. Den består nu av sju kvinnor och två män. Nya stadgar antogs också.

Till första styrelsemötet efter årsmötet hade Björn Lindwall och Nils Mossberg inbjudits. De informerade om ABM-projektets utveckling. Den första delen i samordningen skall vara klar till Eskilstunas 350-årsjubileum 2009.

Släktforskarrummet på biblioteket diskuterade de också med oss. Ett önskemål från dem är att vi har någon sorts jour där. Vi diskuterade deras förslag på senaste lokalvärdsmötet. Deras önskemål är att vi är där några timmar en vardag varje vecka och en lördag i månaden. De, ABM, kommer att marknadsföra detta i sina annonser. Det blev bestämt på lokalvärdsmötet att vi skall erbjuda ABM en provtid under hösten. Den släktforskare som är intresserad av att ställa upp på Biblioteket i Eskilstuna är välkommen att anmäla sitt intresse.

Temadagen "Problemlösning" som vi hade lördagen den 1 mars, var mycket lyckad. Lokalen var stundtals full med folk, så liknande teman tycks vara något att satsa på.

På släktforskningens dag den 15 mars hade vi bemannat Stadsbiblioteket i Eskilstuna, biblioteket i Torshälla, våra lokaler i Eskilstuna och Strängnäs och biblioteket i Strängnäs med personal. Antalet besökare

var väl så där. Den hade nog varit bättre, om inte alla lokaltidningar skalat bort texten i arrangemangstipsen, som jag skickat dem. Några nya medlemmar fick vi och intresseanmälan till två nybörjarkurser i släktforskning.

Planerna för en sörmländsk släktforskar-dag 2009 fortgår med de andra två föreningarna i länet. Vi har bestämt att det blir en dag i oktober, den 17 alt. den 10 i Flen, Prins Wilhelms skola eller Västangården i Katrineholm. Olika föredragshållare och utställare skall kontaktas.

Vi har diskuterat i styrelsen, hur vi på ett enkelt sätt skulle kunna nå de flesta medlemmarna. Vi kom fram till att det måste vara genom e-post. När det dyker upp något nytt t.ex en temakväll eller att vi behöver påminna om något, så är det här ett perfekt sätt att kunna skicka ut ett "Nyhetsbrev". Alla har inte e-post, men ni som har, var snälla och skicka in e-postadressen till kassören Kjell Ivarsson. Genom e-postadressen når vi snabbt och enkelt de flesta med information.

Det fanns önskemål om att ha söndagsöppet i lokalen. Vi har nu under hösten och våren haft öppet varannan söndag. Besöksfrekvensen har varit mycket mycket dålig. Vissa söndagar har lokalvärden varit ensam i fyra timmar. En eloge till lokalvärdarna som offrat en massa tid och inte ledsnat. I höst blir det inget öppet på söndagar.

Till hösten ser det ut som utgåva nr 2 av föreningens CD-skiva Födda-Vigda- Döda i Eskilstuna kommun kommer ut. Ett jättestort tack till alla i registervårdsgruppen.

Till slut önskar jag er en fortsatt skön vår och sommar. Glöm inte av släktforskningen för det utan håll lågan brinnande. I höst tar vi nya friska tag.

Richard Attered

Levnadsförhållanden under 1800-talets första hälft

Hur levde man egentligen under början av 1800-talet? Frågan ställs säkert av många släktforskare och är inte lätt att svara på. Det beror mycket på var i samhället man befann sig. De högre stånden, som utgjorde ett par procent av befolkningen har lämnat en del spår efter sig. Vårre är det med den stora gruppen, jordbrukande människor på landsbygden. Vad tänkte de och hur såg deras vardag ut? De har lämnat få dokument efter sig och det gör det svårt att komma dem riktigt nära. Detta försök har därför blandats upp en hel del med de allmänna utvecklingslinjerna.

Vid sekelskiftet 1800 bodde 90 procent av befolkningen i Sverige på landsbygden, en siffra som inte skulle ändras nämnvärt förrän industrialiseringen kom igång ett drygt halvsekel senare.

Den stora gruppen på landsbygden var bönderna, men andra grupper ökade stadigt. Torparna hade växt i antal under 1700-talet och nu ökade backstugusittare och statare. Torpen kunde arrenderas både från bönder och från herrgårdar. Deras villkor kunde variera från ett par dagsverken i veckan till ett antal om året som betalning för torpet.

Jonas Henriksson från Sunnerbo härad i Småland angav på 1815 års riksdag att i vissa fall var torparna förtryckta och var tvungna att göra allt som bonden befallde medan de i andra fall levde makligt och hade goda dagar med följd att bonden blev utfattig. Många torp fanns i skogsbygder och där var skillnaden mot bönder nog inte lika stor. En annan bild ger en undersökning av ett hundratal bouppteckningar från en slättbygd, i Ölme härad i Värmland på 1850-talet. Den genomsnittliga behållningen efter

avräknade skulder, var för en bonde 750 riksdaler, för en torpare 44 riksdaler och för en backstugusittare 27. Torparna betalade som bönderna skatt, två daler silvermynt i s.k. bevillning och 12 skilling i mantalspengar. För att underlätta folkökningen hade skattelättnad införts 1770 för torpare som hade mer än fyra barn och 1815 infördes ytterligare en skattelättnad på 10 skilling för de torpare som kunde visa att de hade fyra barn vaccinerade mot kopporna. Gruppens andel nådde sin kulmen omkring 1860.

Statarna som fick största delen av sin ersättning i natura hörde hemma på slättbygden, 60 % fanns i östra Mellansverige. Författaren Ivar LO-Johansson som beskrev denna grupp ett sekel senare konstaterade hur väl deras utbredning stämde med ekens. Statarna hade tillkommit för att göra det möjligt för tjänstefolk som inte hade egen jord att kunna bilda familj. Att befolkningen ökade kunde ge hela landet större välstånd enligt tidens nationalekonomiska tänkesätt. Det påverkade också bönderna och för att låta folkmängden öka hade myndigheterna också sett allt mer mellan fingrarna också med hemmansklyvningen, vilken gått allra längst i Värmland. Och befolkningen ökade också, trots att barnadödligheten var stor.

Bönderna hade nog trots hårt arbete också många glada dagar med gott om tillfällen till fest, men hur stora gårdar de än hade var de beroende av väderförhållandena och att inte skörden slog fel.

Efter flera kalla vintrar vid seklets början följde en period av relativt goda skördar och lägre spannmålspriser – något bönderna klagade väldigt över på 1823 års riksdag. Men de lägre spannmålspriserna gynnade de obesuttna och möjliggjorde också att fler av dem kunde överleva.

Ute i Europa, hade i spåren av franska revolutionen, krigen mot Frankrike och Napoleon rasat fram till 1815. Perioden därefter följdes i allmänhet av en konservativ reaktion i Europa där kungar och statsmän på Wienkongressen 1814 – 15 bestämde att man snabbt skulle slå ned uppror och oroligheter var helst de dök upp. Det fanns en

allmän rädsla för att underklassen skulle ställa till oro. Det gjorde den också. År 1811 gjorde ett par hundra bönder och drängar i Skåne uppror. Beväpnade med liar, hötjugor och bössor gick de till storms mot ökade militärutskrivningar. På 1830- och 1840-talet förekom ett antal kravaller i Stockholm. Rabulistuppträden kallade den tiden det när folkmassorna samlades på gatorna och skrek slagord och kastade sten på polisen och krossade fönsterrutor där överheten bodde.

Värst var det 1848 då en tredje fransk revolution startade i Paris och spred sig över hela Europa. I Stockholm dödades den 19 mars 18 personer i oroligheter, men även i Eskilstuna lär man ha dragit omkring på gatorna och ropat och kastat sten.

Om det till det inre förekom oro och upplopp så blev ändå 1800-talet en fredligare tid än andra århundraden på många håll i världen.

Sverige var, kan det tilläggas, sista gången i krig 1814. (Det var mot Norge och slutade redan efter tre veckor).

Mer än 90 procent av människorna på landet i början av 1800-talet bodde inom samma län som de var födda. Skulle man flytta fick man oftast bege sig till fots. Jordbrukare bundna till sina gårdar hade kanske inte så stort behov av att flytta. Större var nog behovet för de jordlösa, men för dem hade istället möjligheterna att flytta minskat. I förordningar, den första 1788, reglerades hemsocknarnas skyldighet att ta hand om dem som inte hade möjlighet att försörja sig själva. Motståndet mot att släppa in personer från andra socknar som kunde misstänkas ha svårigheter att försörja sig ökade då.

Säkert kan detta vara en förklaring till att en del personer inte finns i den socken de uppges födda.

Fattigvården upplevdes som betungande av sockenbönderna. En vanlig form av fattigvård var att gamla som inte kunde tas om hand av sina egna närstående, fick gå runt, efter beslut på sockenstämman, och vistas några veckor var i de olika hushållen. På så sätt fördelades försörjningsbördan.

Det kan inte ha varit roligt att komma till det ena stället efter det andra att känna sig vara till besvär och tigga mat.

Några resenärer som besökte Sverige vid sekelskiftet 1800 lade märke till att välståndet skiljde sig betydligt mellan olika landsdelar. Tysken Carl Gottlob Küttner tyckte att kustlandskapen var magrare, medan han fann större rikedom inne i landet. Men vittnesbörden talar ändå om en stor fattigdom där husen beskrivs som låga, med torvtäckta tak, för rikare bönder brädfodrade, annars stockbyggda. Lågt i tak. Dålig luft inomhus, ofta bara ett fönster och så en skorsten som en engelsk resenär beskriver att folket är noga med att tvätta vit.

Ofta är hus och stall sammanbyggda och man förvånar sig över hur lite trädgårdsväxter och fruktträd som finns. En besökare tycker att Sverige påminner om Irland och Neapel medan Norge påminner om Schweiz. Kosten beskrivs också som ganska ensidig, mjöl, ost, bröd, potatis (när den kommit) salt fisk och ägg. Köttet säljer bönderna ofta för att få in pengar.

Däremot anses de svenska vägarna vara av god standard, bl.a. därför att de inte trafikerades så mycket och för att bönderna är skyldiga att underhålla dem. Böndernas skjutsskyldighet beskrivs som betungande, men ger dem också viktiga inkomster. På vintern färdas man mycket med släde och många resor går också över vattendrag när så är möjligt. Snabbheten skulle öka när ångkraften togs i bruk. På en dagsresa kunde man komma 10 mil, ibland t.o.m längre. Författaren Carl Jonas Love Almqvist beskriver hänfört år 1842 hur han kunnat ta sig från Stockholm till Örebro på en enda dag.

Öl dracks inte så mycket, men däremot brännvin. Ända till dess husbehovsbränningen förbjöds 1855, och all hembränning försvann inte bara för att den förbjöds, lär alkoholskadorna ha varit stora hos befolkningen. Kaffe hade sedan 1700-talet varit en populär dryck hos överklassen och förekom även bland jordbruksbefolkningen under första halvan av 1800-talet, men bestod förmodligen långt ifrån alltid av äkta kaffebönor utan ofta av andra rostade hemodlade produkter som råg eller cikoria. Över huvud taget fanns det en rädsla för att importera för mycket varor och kaffet förbjöds ett antal gånger. Sista gången 1822.

I s.k. lekstugor eller vägkorsningar kunde allmogen dansa och festa om på lördagskvällarna, ofta till prästernas förtret. I sockenstämmoprotokoll för en västgötasocken där jag letat efter spår av mina jordbrukande förfäder, beklagar sig prästen ofta över att det dricks för mycket på begravingarna, att folket efter söndagens gudstjänst stannar kvar på kyrkbacken i timmar och pratar med varandra istället för att gå hem och begrunda predikan och att ungdomen och även äldre när de festar om ända in på måndagsnatten, bidrager till ett sådant lättsinne, att det kommer att leda till att tjänstehjon inte lyder sina husbönder.

Husbönderna hade enligt tjänstehjonsstadgan som förnyades flera gånger, bl.a. 1805 och 1833 ansvar för drängarna och pigorna. De skulle se till att de fick sin försörjning och hjälp om de blev sjuka. Men de hade också rätt att aga sina tjänare, ända till 1858. Därefter gällde det endast män under 18 och kvinnor under 16 år.

vinnornas började långsamt få fler rättigheter. Under mitten av 1800-talet började förbättringar komma. År 1845 fick hon ärva lika med broder, 1858 kom rätten för en änka att bli myndig, först 1874 fick gift kvinna rätt att förvärva sina eget förtjänade

pengar och 1870 rätt att avlägga studentexamen.

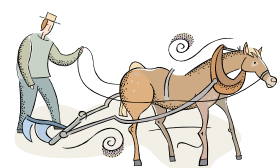
Modet började också ändras när man kom fram mot seklets mitt. Tidigare hade man på landsbygden nästan helt gått i sina egentillverkade kläder.

Mary Wollstonecraft hade på 1790-talet lagt märke till att barnen även sommartid gick klädda i vadmalkläder och därmed svettades alldeles för mycket. De ökade kommunikationerna med bl.a. ångkraften, och den ökade frihandeln gjorde att importerat klädmaterial kom mer och mer i bruk. Mot århundradets mitt beskrivs det från en rad håll i Sverige hur vanliga hemgjorda tyger anses allt för enkla och hur fabriks-tillverkade kläder av bomull och ylle ersatt dem och även silkesdukar används bland kvinnor. Nu gällde inte heller längre överflödsförordningar så på vissa håll kunde knappt storbönder skiljas från ståndspersoner. Man gjorde som man gjort i alla tider, förfasade sig över nya fasoner. Och med den begynnande industrialiseringen skulle förändringarna komma i allt snabbare hastighet. Ändå skulle vi med vår tids mått säkert tycka att förändringarna gick långsamt.

Henrik Lindström

Källor:

- Carlsson/Rosén, Svensk historia, Lund 1980
- Carlsson Sten, Bonde, präst, ämbetsman, 1962
- Elgeskog, Valter, Svensk torpbebyggelse från 1500-talet till Laga skiftet. Stockholm 1945.
- Heckscher, Elis, Arbete och liv, Stockholm 1941.
- Jacobsson, Magnus, Marsrevolten 1848, (2006).
- Lindorm, Erik, Ny svensk historia 1810 – 1872, Norwich 1979
- Utterström, Gustaf, Jordbrukets arbetare I – II, Stockholm 1957

Ett barndomsminne

När jag var cirka 12 år råkade jag ut för en märklig händelse. En kväll efter skolan blev jag ensam hemma utan kamrater. Det fanns för det mesta många kamrater att umgås med men just den här kvällen fanns ingen att vara tillsammans med. De var som "bortblåsta". Jag blev otålig och gick in till mor och frågade "Vad skall jag göra?" Hon gav mig inget förslag men hon sa: "Du får själv hitta på något att göra." Hon gav mig en persika för att trösta mig. Med persikan i min hand gick jag åter ut men jag var fortfarande uttråkad av att inte ha någon att vara tillsammans med. Jag gick upp till Fröslunda centrum, förbi den herrfrisering som låg intill Fröslundaskolan och vidare mot skolan. Klockan var ungefär sex på kvällen.

När jag kom upp mot cykelställen som ligger på den sydvästliga sidan av skolan fanns bara kärnan kvar av persikan. Cykelställen ligger ca 1 m över skolgården. Jag funderade på vad jag skulle göra med kärnan och tittade ut över skolgården. Den var tom och inte en människa syntes till i närheten. Jag var säker på att det inte skulle vara någon risk att kasta kärnan ut på skolgården. Jag tog sats och kastade persikokärnan ut mot mitten på skolgården. Den for iväg med en väldig fart och den fick hjälp av vinden ungefär som när diskuskastare har hjälp av gynnsamma motvindar. Jag kunde följa kärnan 20-30 m men därefter försvann den ur mitt synfält. Hela skolgården är 70-80 m lång.

Vid andra sidan av skolgården får jag helt oväntat se en pojke gå ut på gården. Han kom ut från den passage som leder mot Sturegatan. Några sekunder efter sjunker han ner och blir liggande på asfalten, som utgjorde markbeläggning, på vår skolgård. Jag fick naturligtvis hjärtat i halsgropen och tänkte "Vad har jag nu gjort för dumt". Jag rusade ner mot den liggande pojken och från andra hållet kom vår rektor. Han började upprört skälla på mig och sa "Vad har du nu ställt till med?". Pojken blödde vid tinningen och han hade förmodligen svimmat. Jag fick då se vem han var. Det var en pojke som jag kände igen. Han gick två årsklasser under

mig. Efter en stund kvicknade pojken till och jag kände mig något lättad. Pojken fick låna min näsduk för att hålla över såret. Jag vet inte om pojken tog sig hem på egen hand eller om rektorn ordnade så att hans föräldrar kom och hämtade honom. Efter det hörde jag inget från skolan eller pojkens föräldrar. Själv gick jag hem nedstämd och skamsen.

Jag har många gånger tänkt på denna händelse och undrat hur detta kunde hända. Jag har vid senare tillfällen försökt kasta en persikokärna på liknande sätt men med mycket dåligt resultat. Jag kommer bara 30-40 m hur jag än bär mig åt. Jag vill tillägga att det har varit på säkra platser. Avståndet från mitt utkast till platsen där pojken blev liggande är ungefär 75 m. Herrarnas världsrekord i diskus innehålls av Jürgen Schult med 74,08 m.

För 4-5 år sedan såg jag och min sambo "pojken" varvid vi kunde se att han hade ett ärr på ena tinningen motsvarande en persikokärnas storlek. Jag har fortfarande dåligt samvete för mitt dumma påhitt. Jag har funderat på hur detta kunde hända och insett att det är många enskilda faktorer som medverkat till denna "olycka". Varför gick jag just till skolgården? Varifrån fick jag idén att kasta kärnan? Hur kunde jag kasta så långt? Varför gick pojken i exakt i rätt vinkel ut på skolgården och dessutom i "rätt" ögonblick? Hur kunde jag kasta så precis i höjd- och sidled att jag träffade i tinningen? Det finns en vetenskaplig ballistisk förklaring till att jag lyckades kasta så långt. Vinden måste ha burit persikokärnan på ett gynnsamt vis och sannolikt har kärnan snurrat i kastet vilket förlänger kastet väsentligt. Persikokärnans skrovliga yta har säkert också förlängt kastet. Den slutsatsen drar jag när jag jämför med de spjut som användes inom friidrotten och som var försedda med vårtor. Vårtorna förlängde kastet så långt att de var tvungna att förbjuda dem.

Göran Olofsson

Rapport från årsmötet

Ordförande Richard Attered kallade till årsmötesförhandlingar och de första punkterna på dagordningen var snabbt avklarade. Verksamhetsberättelse fanns uptryckt liksom resultat- och balansräkning. Dessa föranledde inga stora diskussioner, liksom revisionsberättelsen, varför fastställande och beslut om ansvarsfrihet för styrelsen kunde godtas av mötet. Genomgång av verksamhetsplan och budget för 2008 beslutades och fastställande av årsavgift hänsköts i vanlig ordning till höstmötet.

Därefter vidtog val av styrelse och ledamöter, valberedning och revisorer som utföll enligt följande:

- Ordförande på 1 år: Richard Attered
- 4 styrelseledamöter på 2 år: Iris Rehnholm, Ann-Sofi Johansson, Maj-Britt Sundin och Birgitta Hörnlund
- Valberedning på 1 år: Börje Jönsson och Karl-Inge Karlberg
- Revisorer på 1 år: Eva Strömberg och Gerd Niedergesäss
- Suppleanter på 1 år: Sven Kjellberg och Leif Lindholm
- Justering av punkterna 12, 13 och 14 i stadgarna genomgicks

Under övriga frågor informerade Karl-Inge om studiebesöken på Företagens arkiv och träffar på ABF som sker under våren.

Efter avtackning av avgående styrelsemedlemmar med blommor och presenter förklarade ordföranden årsmötet avslutat.

Bertil Börstell

Rapport från gravinventeringen

Under sommaren har vi fortsatt att inventera gravstenar. Projektet drabbades av en svår förlust när Anita J Carlsson övergav oss och flyttade till Skåne. Hon var den i särklass flitigaste av oss och hon inventerade hela Klosterkyrkogården med undantag av tre av de äldsta kvarteren. Dessutom gav hon sig på S:t Eskils kyrkogård och hann med en hel del kvarter där också. Nu har Birgitta Hörnlund och Gerd Niedergesäss fortsatt arbeta med S:t Eskil. Den kyrkogården är enorm, så det finns plats för flera inventerare.

Torshällagruppen, som består av Bernt Petterson, Lilian Andersson och Mats Adolfsson, har avslutat gamla kyrkogården och kyrkan och fortsätter nu med nya kyrkogården.

Delar av Husby-Rekarne har inventerats av Karl-Inge Karlberg och Sven Kjellberg.

Så har vi Margareta Bergqvist i Strängnäs, som inventerat den gamla kyrkogården och snart fortsätter med den nya kyrkogården.

Vi blir glada om vi får flera medarbetare. Vi skall fotografera, mäta upp och dokumentera alla gravstenar sedan urminnes tider och fram t o m 1940. Det går fortare om man arbetar i grupp än om man ensam skall utföra alla momenten.

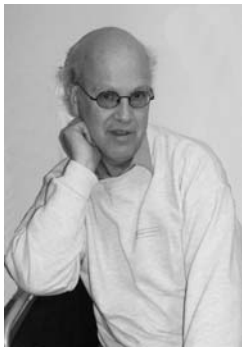
Vill Du vara med? Ring mig (016-13 11 80) så får vi leta reda på en lämplig kyrkogård.

Margareta Gustafsson

En släktforskares vedermödor

Här följer en liten berättelse om hur man kan få lite mer "kött på benen" i sin släktforskning. Som vanligt började jag att använda mig av bara kyrkböcker. I dessa följde jag personerna från födelsen tills de dog och i min forskning noterade jag vilka platser de bodde på. Jag tycker fortfarande inte att det är riktig släktforskning. Då är det intressantare när man bestämmer sig för en viss person och forskar djupare om omständigheter i dennes liv.

I kyrkböckerna fick jag fram att en person i min släkt hade varit soldat. Då ville jag ta reda på lite mer om hans liv. Eftersom ESSF några gånger har haft resor till Krigsarkivet i Stockholm bestämde jag mig för att följa med och söka lite mer om honom.

Jag frågade där en arkivarie vad man skulle kunna studera. Han tyckte att man i första hand skulle läsa husesynsprotokoll. Där kunde man få fram lite mer information. Men eftersom soldaten i fråga tillhörde Westerdahls Compagnie var de inte mycket skrivet om honom. Då tyckte arkivarien att jag skulle studera "Meddelanden och Smårapporter" därifrån.

Det gjorde jag också för den tidsperiod min soldat var aktiv. Jag fick fram att han var med i Pommerska kriget 1807-1808. Han togs tillfånga 1807 och sattes på Deneholme. Han frisläpptes sedan 1808 och tog "värfning" i Frankrike.

I husförhöret står att han dog i Finland, där han för övrigt aldrig var! Så husförhör skall man ta med en nypa salt, speciellt det som står under "Särskild frejd och Anteckningar". Annars är just denna del av husförhöret trevligast, tycker jag.

Nästa person, som jag tänker berätta lite om, var en bälgmakare i Västanfors. Jag brukar läsa litteratur om bergsmän. I skriften "Bland bergsmän och Bruksfolk" finns just denne person omnämnd. För personer, som avlidit 1703-1736, finns personalia där jag hittade hans dödsnotis, som f.ö. är tre tät-skrivna A4-sidor.

Jag tog kopia på hans personalia och lät sedan personalen på Släktforskarnas Hus i Leksand försöka tyda skriften. Allting kunde de inte tyda men jag fick en ganska god uppfattning om hur han hade levt. I hans personalia stod det också att han hade flera barn än jag hittat i kyrkböckerna.

För att hitta alla barn bör man studera bouppteckningar, BOU. F.n. är bara Södermanlands, Västmanlands och delar av Uppsala län fotograferat men framöver kommer flera.

Många släktforskarföreningar i likhet med ESSF ger ut tidningar. Dom kan vara av stort intresse för forskare, som inte bor på platsen i fråga. Av det skälet är jag med i andra släktforskarföreningar där jag har anor. En person i min släkt var soldat i Västanfors. Just denne soldat fick jag fram genom att läsa tidningen Bruksanor utgiven av Sällskapet Släktforskare i Fagersta. I sin jubileumsskrift berättade man om en familj där min soldat fanns omnämnd. Sådant tycker jag är guld värt.

Jag är också medlem i Föreningen för Smedsläktsforskning. I deras skrift Smedsläktsforskaren finns alltid en liten rubrik som heter "press grannar". Den talar om vilka tidningar som skrivit något om familjer med anknytning till järnframställning. Där såg jag att förbundets dåvarande andre vice ordförande, Torbjörn Näs, i Ovansiljans släktforskarförening bland sina anor hade familjen Hammarbäck. Jag såg också att han var släkt med Anitra Steen.

När jag fann att Hammarbäck och min moder är kusiner med Anitra Steen ringde jag direkt dit upp och beställde ett exemplar av utredningen. För mig kändes det verkligen coolt att få en ny släkting, som man inte vetat om. Jag fick faktiskt en sak som Gunde sa, när jag upptäckte detta, nämligen "ståpås".

Avslutningsvis vill jag säga att man med fördel kan vara medlem i flera föreningar. Först skrev jag bara av Smedskivan men nu vet jag. Kontrollera alltid uppgifterna!

Jag kan också nämna att man bör läsa böcker i aktuella ämnen. Efter besöket på Krigsarkivet läste jag Peter Englunds bok "Poltava". Det gav mig många nya infallsvinklar om soldatforskning.

Till sist, nu har jag skrivit lite om mina upplevelser och hur man kan hjälpa andra släktforskare i vår förening. Nu hoppas jag andra kan göra detsamma och skriva om sin forskning.

Adde

Lära läsa och veta hut

Detta var rubriken på det föredrag som professor Sven Hartman vid Stockholms universitet inledde föreningens årsmöte med den 8 mars i Senior-centrum.

Ett 70-tal medlemmar hade hörsammat kallelsen och fick sig en återblick på hur den svenska folkbildningen hade utvecklats sedan 1842.

Vid den tiden gjordes, trots stort motstånd, ett systemskifte i skyldigheten att undervisa barnen i läskunskap. De tidigare husförhören fanns fortfarande kvar men föräldrarna fick nu undervisningsplikt, i vissa fall med hjälplärare. Prästerna hade fortfarande kontrollplikt över undervisningen. Att läsa och kunna kristendomens huvudstycken och förklaringar i katekesen var noga, och man kan ibland i husförhörlängderna finna ett slags kodsysteem som vissa

präster använde för att markera personernas kunskaper i katekesen och läskunnighet.

1860 infördes den allmänna skolplikten och folkskolan startades, men fortfarande som en religionsskola. Socknarna fick också skyldighet att bygga skolhus och en viss utbildning av lärare började istället för att som tidigare utnyttjat avdankade knektar eller gamla änkor som lärare. Kyrkan var fortfarande tillsynsmyndighet. Religionen var viktig men även skrivning, räkning, historia och geografi infördes.

På 1900-talet var dock endast ca 48,9 % av de svenska barnen heltidsläsande i skolan. Vid tiden för första världskriget fick skolan en ökande betydelse. Sexårig skolplikt och ändrad inriktning från ren religionsskola mot mera allmänna kunskaper.

En hjärtlig applåd och en blomma fick avslut detta intressanta föredrag.

Referat av Bertil Börstell

Kalendarium

Dag	Veckodag	Klockan	Aktivitet
16 aug	Lör		Lokalen i Eskilstuna öppnar efter sommaruppehållet
23 aug	Lör	8.30	Kulturreisa Tumbo, Tidö slott och Strömsholm
3 sept	Ons		Lokalen i Strängnäs öppnar efter sommaruppehållet
11-12 okt	Lör-sön		Resa till Släktforskarnas Hus i Leksand
18 okt	Lör	13.00	Höstmöte

Livet som indelt soldat

Detta är en berättelse om livet som indelt soldat på 1800-talet. Många kanske såg TV-serien om Rasken, den indelte soldaten i Wilhelm Mobergs roman, och det kanske gav en bild av hur soldaten och hans familj levde, om än i romantiserad beskrivning.

Vad som beskrivs i berättelsen här är däremot berättad ur verkliga livet och handlar om en yngling som vid 17 års ålder tog tjänst för att rädda boendet för familjen på soldattorpet där både farfar och far bott och tjänat som knektar vid Älvsborgs regemente. De tre generationernas sammanlagda tjänstetid utgjorde ungefär ett sekel.

Ynglingen i berättelsen hade börjat med att söka arbete som tjänstehjon och hamnade efter mycket prutande med bönderna på en kreatursmarknad hos en bonde och erhöll en årslön på 80 kronor. Efter ytterligare en anställning på en herrgård beslöt han sig för att ta soldattjänst och det var som ett himmelrike att komma till heden efter bondtjänsten.

Men fattigdomen var stor. Så fick han för att rädda boendet för sig och föräldrarna på soldattorpet acceptera att årslönen sänktes till 9 riksdaler per år förutom naturaförmånerna som bestod av vissa kvantiteter råg och korn samt 6 skålpund ull och julkost efter ortens sed. Vid tillträdet hade roten också sått vanliga sorter spannmål och potatis. Det var vanligt att soldaten och hans familj skaffade sin försörjning med div arbete. Hemvävnad var ganska vanlig och ett vävstycke på 300 alnar betalades med 10 kr. Även snickeri och andra träarbeten förekom. Min egen farfars far som också var indelt soldat slöjdade bl a ox-ok som var speciellt anpassade för den oxen som skulle selas med oket. Han var dessutom försångare i kyrkan innan man anskaffat orgel vilket kanske inbringade en extra slant.

Man kan undra hur en yngling kunde binda sig på 30 år med sådana löneförmåner. Lönen höjdes inte under tjänstetiden och att få avsked gick inte heller om det inte handlade om obotlig sjukdom eller att han

utstraffades eller rymde. Annars fick han stå kvar så länge han var tjänsteduglig.

Att det var vanligt att knekttjänsten gick i arv från far till son kan man förstå. Om den gamla knekten efter 30 års tjänst inte hade en son som efterträdare fick han obönhörligt lämna torpet vilket måste ha känts svårt. Och om ingen ville veta av honom fick han gå "på socknen" från gård till gård med sina tillhörigheter i en säck för att få sitt uppehälle.

Torpet var ju hans fasta hemvist även om det inte var särskilt stort. Ett boningsrum om ca 8 x 8 alnar, där spismuren upptog ca ¼ av rummet.

Närmaste befäl på roten var korpralerna som hade sin expedition hemma. Hans korporskap bestod av 24 man som han också var uppbördman över.

Någon gång under 1800-talets senare del bestämdes att av soldatens lön först 5 kronor senare 10 kronor årligen skulle insättas på postsparbanken. Soldaterna fick ut böckerna en gång vid regementsmötena för att kunna kontrollera dem men fick inte ut de insatta pengarna under sin tjänstetid med mindre att de kunde bevisa att de hade egna hus.

Fjorton dagar efter regementsmötet hade korpralen klädsyn. När knekthustrun hunnit tvätta och ev laga underkläder efter mötet kallade korpralen samman eller också gick han hem till soldaterna för klädsyn. Kappan fästes ihop i ärmarna med stark lintråd som lackades. På samma sätt skedde med linnekläder och kalsonger.

Före 1901 var soldaten skyldig att hålla sig med småpersedlar: ett par stövlar, ett par lågskor, två skjortor, två par strumpor samt ylltröja. För detta erhöll han 17 ½ öre per dag i ersättning.

På soldattorpet förrättade husesyn med jämna mellanrum eller då detta krävdes av soldaten för att underhåll hade större omfattning än han själv kunde klara av.

På soldattorpet nr 110, Smälingsgården i Börstig förrättades syn den 8 augusti 1888 där kronolänsman, nämndemän och rusthållare deltog. Rekryten Bergman som bodde på torpet var i tjänst på Axvall på Laske kompani.

De åtgärder som skulle vidtas på stugan upptog en kostnad av 62 kronor, för ladugården 2 kronor (lås) samt brunnen, nytt kar och vikt 5 kronor, allt väl specificerat.

Det intressanta med detta är att på detta soldattorp har min farfars far bott och verkat, och hade som efterträdare just rekryten Bergman.

Torpet är rivet men vi har besökt orten och fått beskrivet var torpet hade legat. Protokollen från syneförrättningarna finns tillgängliga på Krigsarkivet.

Det är lätt att konstatera att den tjänst som nu fullgörs (av ett fåtal) inom det svenska försvaret innebär en betydligt bekvämare tillvaro för de svenska soldaterna.

Bertil Börstell

En kulturreisa till Tumbo, Tidö slott och Strömsholm

Lördagen den 23 augusti anordnar ESSF en bussresa med Bertil Rättzén som reseguide. Start Eskilstuna 8.30.

Vi stannar och får en guidning i Tumbo av kyrkan, kyrkogården, Kaplansgården och allmän information om Tumbo och Råby-Rekarnebygden och dess historia.

Därefter går färden vidare till Tidö slott. Slottet är sannolikt Sveriges bäst bevarade och mest levande slott från stormaktstiden. Axel Oxenstierna, Gustaf II Adolfs rikskansler och drottning Kristinas förmyndare, lät uppföra byggnaden 1620-1642.

Vi blir där guidade genom paradvåningen som fått behålla sin 1600-1700 tals prägel av slottsgemak.

Färden går därefter vidare till Strömsholm.

Där äter vi lunch.

Efter lunchen berättar Bertil Rättzén om den militära ridskoleverksamheten i Strömsholm genom tiderna och visar runt.

Beräknad återkomst till Eskilstuna cirka 16.00.

Passa på tillfället att få en ordentlig djupdykning i en del av Sveriges historia.

Pris för resan inklusive lunch 275 kr.

Anmälan senast 16 augusti till
Gunilla Thörne
Tfn 0152-186 63
lasse.gunilla@telia.com

Samtal med Sven Kjellberg om släktforskning

Alla som brukar komma ner till släktforskarlokalen känner Sven Kjellberg. Han är inte bara en av lokalvärdarna utan den som basar för hela "lokalvärderiet". Han ser till att allt fungerar som det ska, både när det gäller lokalen och bemanningen under öppettiderna. Ibland kallar han till möten så att alla lokalvärdarna får tillfälle att träffas och diskutera hur man ska ge så god service som möjligt till besökarna.

Dessutom är Sven en engagerad släktforskare, och hans släktforskning var ämnet för vårt samtal. Vi satt vid ett bordshörn i lokalen och pratade, och Sven hade med sig sin bärbara dator för att kunna visa exempel på sin släktforskning.

Du är mycket engagerad i att ta hand om besökare och hjälpa till, hinner du med din egen forskning också?

- Jo, visst, och det blir mest på söndagarna. På vardagarna blir det inte så mycket gjort.

En fråga som alla släktforskare brukar få: Hur långt tillbaka har du kommit?

- Bara till så där 1750. Jag vill hellre gå på bredden och ta med syskon också. Det är bra ur den synpunkten att om man kör fast på ett ställe har man fler ingångar. Och om man forskar på flera syskon minskar man risken att forska på fel ana! Det är inte självklart att den Johan Jansson man hittar är den Johan Jansson man letar efter. Men om man hittar hela syskonskaran och följer dem framåt i tiden, så minskar man risken till förväxling. Men på ett ställe har jag problem 1774 med en Johan Andersson som kanske inte är den jag antog, och då kommer jag inte längre där.

Har du någon favorit bland dina anor?

- Nej! Jag tycker alla är intressanta!

Du har en bok med dig?

Sven tar fram boken han lagt bredvid sin bärbara dator och visar: Den heter *Life &*

Times of a Swedish American Family, av Gloria Anderson Richert. Den kom ut i december 2007 i Amerika och är skriven av en släkting bosatt där, och Sven har medverkat med forskningsmaterial på sin morfars släkt och dessutom kunnat bidra med foton.

Han berättade också om en tidig kontakt med släkten i Amerika. De kom på besök när Sven nyligen gått ut skolan. En dag när han kom hem från arbetet satt de i vardagsrummet i hans föräldrahem, men på den tiden var det inte så självklart att barnen – även om de var tonåringar – skulle vara med när de vuxna satt och pratade, så Sven blev utskickad i köket att koka kaffe i stället. Han missade mycket av det intressanta besöket, men senare i livet kunde han ta skadan igen när han själv reste till Amerika med sin egen dotter och besökte samma släktingar, varav en skrev den bok som han nu visade mig.

Hur kom det sig att du började släktforska?

- Det började med att jag fick tag i en dödsannons om den här mannen, säger Sven och tar fram en bild på sin dator och visar dödsannonsen han skannat in. Han var min farfar Julius Kjellberg, som dog år 1935, och med den dödsannonsen som utgångspunkt följde jag honom bakåt i tiden.

Hans födelseort var Södertälje, och där hittade jag sedan min farfars far, Johan August Kjellberg, som dog år 1881 i Södertälje. Sökandet efter hur han haft det i sitt liv förde mig till Östergötland och vidare till Småland och Vetlanda, där han var fosterbarn i en familj. I husförhörslängden i Vetlanda var antecknat "Barnhusbarn" och så ett nummer, samt att han var inflyttad från Stockholm.

Att stöta på ett barnhusbarn låter problematiskt! Fick du reda på vilka som var hans föräldrar?

- Nej, föräldrarnas namn fanns inte med. Johan August kom till barnhuset i Stockholm någon gång under åren 1840-1841, och arkivhandlingar saknas för just den tiden. Vad då? Tvärstopp? Nej, jag vill i stället

uttrycka saken så att frågan tills vidare är vilande!

Du sa att din mor också har släktforskat?

- Ja, hon forskade på min morfars sida. På den tiden var det ju inte lika lätt att forska som nu. Hon kontaktade landsarkivet i Vadstena genom att skriva dit och be om uppgifter, och de kopierade uppgifter från kyrkböckerna och skickade till henne. Det var i mitten av 1950-talet. Hon tog kopior och gav åt sina barn, och jag tror att också amerikaslakten skrev till henne och ställde frågor. Hon kom till början av 1800-talet.

Vilket släktforskarprogram använder du?

- Jag använder både Win Family och Disgen. Jag registrerar i Win Family därför att jag tycker det är enklare att hantera när jag håller på att forska, och sedan överför jag det färdiga materialet som gedcom-filer till Disgen. Jag har alltså mer inlagt i Win Family, genom att allt oavslutat material ligger där, men så fort något är avslutat så lägger jag det i Disgen, och den uppdelningen passar mig bra. Jag tycker jag har mer kontroll över min egen forskning på det sättet.

Har du någon favoritsocken?

- Nej, inte favoritsocken, men favoritlän, och det är Östergötland. Där har jag många förfäder, och där finns bra kyrkböcker. Där finns ju landsarkivet i Vadstena och DIS forskarstuga i Linköping, och på bägge ställena har jag fått bra service.

Har du något råd åt dem som tycker det är svårt att läsa gammal handstil?

- Diskutera med andra! Slå upp bokstavsformer i en lärobok! Försök tyda texterna genom att jämföra med andra stycken och se om bokstaven eller ordet återkommer i något annat sammanhang som går lättare att tyda!

Brukar du säkerhetskopiera?

- Ja, jag använder disketter, som jag har ligande hemma. Om jag suttit vid datorn en söndag så där 4-5 timmar tar jag en ny säkerhetskopia. Förr gjorde jag det en gång i veckan. En gång, när jag var nybörjare, för-

lorade jag mitt material av misstag, men det är många år sedan nu! Man får vara vaksam och tänka efter flera gånger!

Har du tänkt på att skriva en presentation av dig själv för eftervärlden i samband med din släktforskning?

- Nej, det har jag inte funderat över. Kanske borde man göra det.

Har du något råd åt dem som vill börja släktforska nu?

- Gå en grundkurs i släktforskning! Där får man lära sig att samla in rätt data på rätt person under rätt tid. Om man lär sig sådant tidigt undviker man fel i sin fortsatta forskning.

Har du några praktiska tips åt dem?

- Börja med att göra egna anteckningar! Använd inledningsvis något så enkelt som papper och penna. Anteckna även uppgifter från Genline och SVAR i stället för att skriva ut kopior, för då slipper man sitta och läsa och tolka originalsidorna varje gång man behöver gå tillbaka och kolla något. Eventuellt kan man ju dra ut någon Genlinekopia av speciellt svårläst text att ha till hands, ifall man skulle behöva gå tillbaka och kolla att man verkligen tolkat den rätt. Så småningom kan man börja tänka på att välja släktforskarprogram.

- Ett annat tips är att det är praktiskt att ha Gröna kartan till hands när man börjar forska på ett nytt område. Där kan man se de små orterna som man träffar på i kyrkböckerna och skaffa sig en uppfattning om traktens geografi. Man kan pricka in förfädernas flyttningar och upptäcker kanske att de rörde sig inom ett ganska begränsat område även om de flyttade ofta. Åk sedan och besök platserna till sommaren!

*Sven Kjellberg intervjuad av
Birgitta Hörnlund den 25 mars
2008.*

Historisk vandring längs Eskilstunaån i Skogstorp

Den nollcirkel i släktforskning, som arbetat sedan 2002, inledde höstsäsongen 2007 med en promenad längs Eskilstunaån från dammarna vid kraftverket upp till Hyndevadsdammen. Här finns mängder av lämningar efter de hyttor, kvarnar och ålkistor som ända sedan medeltiden kantat stränderna. En karta från 1641 visar bl.a. 7 smedjor, 4 ålkistor 1 sågkvarn och en mjölkvarn och namnger också ägarna. Den röda byggnad, som finns nedströms kraftverket, har tidigare varit Lagersbergs spannmålmagasin.

Vi gick vägen mellan kraftverkskanalen och dammen och passerade då Alfa Lavals gamla direktörsvilla, som numera är privatbostad och kom så fram till Rosenforsdammen. Där börjar kraftverkskanalen. Dammen är egentligen två som delas av en liten ö och på den har arkeologerna funnit rikligt med rester från de smedjor som legat där. Den lilla dammen kallas Jordandammen. Vid dess östra fäste finns rester av en kvarn och på båda dammarnas fästen finns inhuggna årtal. Nedströms Jordandammen finns spår av gamla hyttor men också en ganska nyanlagd badplats.

Jordandammen

Vi återvänder till Rosenforsparken över det som skulle bli Karl XI:s kanal. Vid stigen

strax efter den lilla bron syns resterna av den sk Näverkojan, som brändes på 1960-talet.

Utanför den sydvästra udden av parken har det legat ett kallbadhus som var i bruk långt in på 1900-talet. Här gjorde vi också den överraskande upptäckten att den sten med årtalet 1739 som sagts vara försvunnen nu fanns uppställd i parken. Den hade förut stått som lägesangivelse för Kronans ålfiske. Nu återgår vi för en stund till moderna tider och tar bilarna till Husbybyn och Melinsväg ner till ån vid Hyndevadsdammen.

Här finns rester av dammfogdens bostad och intill finns den gamla dammvaktarbostaden kvar (det gör förresten också den sista dammvakten!)

Vi parkerar och går trappan ner mot ån, halvvägs tar vi en stig uppströms omkring 100 m. Där står ett klippblock med årtalet 1768 och ett tvärstreck som markerar det högsta tillåtna vattenståndet i ån.

Tillbaka till trappan och vidare ner till ån där ett par broar leder över dammarna till västra sidan där det numera nedlagda sågverket fanns. Här finns ett flertal inristningar, både årtal och texter. Både på den ö, som delar dammen i två, och på stränderna finns många lämningar efter både hyttor och kvarnar.

Broarna finns på ungefär samma ställe som den gamla Hunstabron

Den som vill läsa mera om detta kan finna åtskilligt i Eskilstuna museés årsbok 1983-85. I årsboken för 1964 finns en artikel om Lagersberg skriven av dess siste ägare Erik Persson.

I "Eskilstuna historia" av Bror-Erik Ohlsson kan man, särskilt i den första delen, hitta många intressanta uppgifter rörande verksamheter längs ån.

Museet har, i kompendieform, skrivit en historik över Skogstorps kraftstation.

Riksantikvarieämbetet har på sin hemsida www.kms.raa.se beskrivningar över de fynd som registrerats i området.

Bengt Bergman

Ancestry.se

För drygt ett år sedan erbjöds jag via ett "tillbud" som de säger i Danmark att abonnera på den stora amerikanska databasen Ancestry.com för omkring 700 kronor vill jag minnas. Nåväl, i januari i år fick jag en varning att abonnemanget var på upphällningen och att jag måste meddela om jag inte ville fortsätta. Det funkar inte som här i Sverige att om betalningen uteblir så upphör abonnemanget. För att få tillgång till materialet hos Ancestry måste man uppge ett konto (Visa, Mastercard e.d.) och därifrån fortsätter de sedan att dra kostnaden för ännu ett år om man inte säger upp abonnemanget. Det är inte helt lätt att säga upp det men för att inte behöva betala närmare 1 800 kronor var jag envis och lyckades till slut få en bekräftelse på att nu är det avslutat. Jag tänkte att jag skulle spara ihop flera personer att utforska i USA innan jag abonnerade på nytt.

När jag började kolla i USA, för säg 10 år sedan, fick man ut ganska mycket direkt utan kostnad via hemsidan för Ellis Island och även folkräkningarna (census) som är fria men numera får man bara veta att det finns material men inte någon kopia på dokumentet ifråga. Glad blev jag därför när jag längst ner på startsidan hos Ancestry.com upptäckte en rubrik: Visit Other Generations Network sites och där kunde få upp en länk till den svenska hemsidan www.ancestry.se. Hur det är känner man sig säkrare med svensk text och det bästa av allt, man kan köpa "klippkort" på tio kopior för 49 kronor ett helt acceptabelt pris. Det kan man säkert göra även på den amerikanska hemsidan men som sagt, man ska ta sig fram på

engelska och man känner sig osäker om man uppfattat kostnaden rätt. Den svenska sidan funkar, jag har provat och kollat att priset verkligen blev 49 kronor och inget annat. När man sökt fram en intressant uppgift så får man tillgång till bilden genom att godkänna att ett "klipp" dras från de 10 man betalat för. Sedan är det bara att spara den på sin egen dator för närmare granskning och kanske utskrift.

När jag ändå är inne på att köpa uppgifter så kan jag berätta att jag i samma veva fick en referens på en tidningsartikel i USA. Jag hittade tidningen och även artikeln i sammandrag. För att få ut hela artikeln betalade jag \$3,95 som drogs från mitt konto och så fort jag lämnat alla vanliga kortuppgifter var det fritt fram att få läsa hela artikeln, ladda ner den och skriva ut den. Även den kostnaden stämde, allt fungerade perfekt. Världen har blivit liten och vilka möjligheter som öppnat sig för alla släktforskare!

Det är bara amerikanska staten som inte är lika lätt tillgänglig. För att få en kopia av dokumentet där någon, ofta via arbetsgivaren, registrerades som förmånstagare i U.S. Social Security måste man skicka ett brev via vanlig ytpost och med brevet bifoga en check utställd på administrationen. En förlaga till brevet finns att skriva ut via www.rootsweb.com så man slipper fundera över formulering och språk. Numret till försäkringen, som endast gäller avlidna och tidigast från 1937 och framåt, kan man hitta genom att söka i SSDI:s register på samma hemsida. Det kan vara värt besväret och kostnaden för man får många uppgifter om födelse och föräldrar, bostadsort och arbetsgivare. Och, man kan vara säker på att det är rätt person man hittat: namnet kanske inte stämmer för många bytte namn eller förändrade namnet i samband med emigrationen. Nu väntar jag med spänning på att se om jag hittat farmors syster och äntligen får veta när och var hon dog.

Margareta Bergqvist

Faddrar och dopvittnen

Jag har noga noterat faddrarna vid dopen bland mina anor i Mellansverige, och ganska snart upptäckte jag, att de praktiskt taget alltid utgjordes av släktingar och att det alltid var ett äldre och ett yngre par. Det äldre paret skulle vid föräldrarnas frånfälle stötta barnet ekonomiskt, och det yngre paret övertog det praktiska föräldraansvaret.

När jag sedan började forska bland min svärmors förfäder i Karlskronas borgerskap, stötte jag på dopvittnen, många, inte alla släktingar, och jag började fundera över hur det hängde ihop. Jag hade en känsla av att även dopvittnena utsågs för att hjälpa och bistå dopbarnet.

Jag har valt ut en familj – min svärmors morföräldrar och deras barn. August Thörn (1827-1896) var handelsman i Karlskrona, men viljan var nog litet större än förmågan, så slakten påbjöd att han skulle avsluta alla sina affärer innan det gick riktigt illa. Han framlevde resten av sitt liv som förtida pensionär tillsammans med sin hustru, Ida Östergren (1832-1917). Ida var dotter till skepparen på "Apollo", en lastskuta som trafikerade Karlskrona – Nordtyskland. Skutan tillhörde familjen Thörn, men Idas far var säkerligen delägare.

I äktenskapet föddes fyra barn: Peter, Fritz, Majken och Rickard, och det är deras dopvittnen jag försökt analysera.

Peter Thörn (1858-?) döptes 1858-10-08 i närvaro av Handlandena J L Thörn, Karl Al Thörn och W L Thörn, handelsbokh Folke Thörn, reg.läkaren C Westring, handlandena Ossian Quiding, Karl E Lundwall, P O Hultmark, Otto W Mohnberg, koff.kaptenerne Johan Östergren (Idas far) och Frithiof Östergren, styrman J Östergren samt handlan-

dena i Lübeck Chr Kuhn och Johannes Evert.

Peter döptes 14 dagar efter födseln, och det var ovanligt. Det berodde förmodligen på att man väntade in de två tyska köpmännen. Nästan samtliga vittnen hade anknytning till handel och sjöfart, och minnsann, Peter började sin bana som handelsbokhållare efter utbildning på en handelskola i Göteborg. Han tycks dock ha tröttnat på köpenskapen och sökte sig till marinen. Där stannade han några år och avancerade till marinintendent, men sedan drogs han till affärlivet igen. Han flyttade till Malmö och blev försäkringstjänsteman, och han måste ha levt livets glada dagar, eftersom det fanns 30 höga hattar i hans kvarlåtenskap.

Foto av en tavla av Ida Östergren, flankerad av dottern Majken och mågen Edvard Moberg.

Fritz (1860-1887) döptes 1860-07-04, även han ovanligt långt efter födseln. Han hade också en lång rad dopvittnen: Sjökapten J Östergren, Handl Otto A Thörn, Handl P Mattsson, Ad Palander, löjtnanterna Frans Thörn och Alfred Vougt, mekanikus S F Hanssen, brukspatron Gregor Hanssen, Lantbr Torwald Hanssen.

Fritz dog i TBC, endast 27 år gammal. Han var järnvägstjänsteman. Var det måhända ovanstående mekanikus som ledde in honom på denna yrkesbana?

Majken (1867-1961) döptes 1867-05-06, dagen efter födseln och bland hennes dopvittnen finns för första gången i den här familjen en rad kvinnor: Skeppsombudsman J Östergren, Fabr S v Stangeberg, Konsul Karl Åhsberg, Handl W L och C A Thörn, Konsul A Palander, Fruarna Jeanette Thörn,

Helene Malmberg, Lilly Blom, Kristine Palander, Lotten Thörn samt Mamsell Hedda Thörn.

Majken gifte sig med kammarförväntan, sedermera proviantmästaren Edvard Moberg, och i det äktenskapet föddes fem barn. De köpte ett hus på Bredgatan, bara ett kvarter från Stumholmen där Edvard hade sin arbetsplats. Hans döttrar berättade att han aldrig gick i uniform utom när amiralen kom på inspektion. Även hans civila klädsel tog tid – han lär ha använt två timmar på morgonen för att göra sig i ordning. Majken var konstnärligt begåvad, tecknade och målade akvarell. Hon var dessutom praktisk. Efter proviantmästarens pensionering flyttade familjen till Norrviken utanför Stockholm. Där skulle man inreda en tvättstuga i uthuset, och gossarna som skulle installera bykkaret förklarade att det kunde de inte göra om det inte fanns en sockel att ställa det på. De kunde absolut inte göra sockeln, de var bara installatörer. Majken ilsknade då till, skaffade hem sand och cement och göt själv sockeln, till f.d. proviantmästarens stora bestörtning.

Rickard (1868-1925) döptes 1868-10-31, en vecka efter födseln. Hans dopvittnen var: Handlandena Wilhelm Thörn, S Liljewall, C I Hultman, A F Bergman, L Thörn, skeppsombudsman J Östergren, bagaren J O Linnander.

Rickard sökte sig till marinen och arbetade som marinintendent speciellt med forten utanför örlogsstationen. Han lär ha kallats ”vackre Thörn” ute i Karlskrona – han var lång, kraftig, blond och hade rosig hy. Vid 48 års ålder chockerade han borgerskapet, ty han gifte sig med kassörskan på Stadshotellet, Ellen Svensson. Äktenskapet blev lyckligt men inte långvarigt, ty Rickard dog nio år senare.

Med facit i hand kan man säga att syskonen mycket väl kan ha stöttats av sina dopvittnen. Det är bara Rickard, som verkar ha gått sin egen väg, men i Karlskrona spelade marinen en dominerande roll och det var nog naturligt att en ung man drogs dit.

Margareta Gustafsson

Medlemsförändringar 2008

Nya medlemmar

Stieg Eriksson	Lingonvägen 9	647 93 Mariefred
Stig Ljungman	Bryggartorpsgatan 6	633 58 Eskilstuna
Kerstin Öhgren	Langelandsgatan 14	164 43 Kista
Iréne Myrelid	Fältgatan 14	632 23 Eskilstuna
Meimi Pedersen	Skyttegatan 21A	632 26 Eskilstuna
Lena Persson	Eskilsgatan 26	633 56 Eskilstuna
Rolf Grubjer	Hjärnegatan 16	632 30 Eskilstuna
Bertil Hedspång	Söderbyvägen 4G	632 36 Eskilstuna
Henry Segerström	Arrendatorvägen 23	633 48 Eskilstuna
Inger Jacobsson	Tillinge Skinna 2	745 94 Enköping
Rolf Andersson	Bryggartorpsgatan 4	633 58 Eskilstuna
Sten Björk	Nyforsgatan 26A	632 25 Eskilstuna
Maj-Britt Karlsson	Hästskovägen 18A	645 42 Strängnäs
Gunilla Kaphammar	Vitalisvägen 2A	645 32 Strängnäs
Maud Naess	Trumpetvägen 48	633 47 Eskilstuna
Anne-Marie Ribbing	Äppelstigen 16	633 47 Eskilstuna
Bengt Floore	Äppelstigen 16	633 47 Eskilstuna
Linnéa Elvesjö	Parkvägen 14	647 52 Åkers Styckebruk
Olianne Lundgren	Gränsgatan 33	633 42 Eskilstuna
Elvy Gustavsson	Magla Solliden	635 13 Eskilstuna

Strängnäsnytt

Vad haver, ur släktforskarsynpunkt, sig tilldragit i Strängnäs sedan förra utgåvan av Anbudet?

Släktforskningens Dag, lördagen den 15 mars hade vi full aktivitet, dels i vår lokal, dels på biblioteket. Roligt att så många nyfikna kom, förhoppningsvis blivande släktforskare, och att vi tillsammans hittade tidigare okända anförvanter.

Fortsättningskursen i Disgen och Grundkursen i släktforskning är nu avslutade. Vi planerar en ny grundkurs till hösten (max 8 deltagare). Anmälan till ABF i Strängnäs tel: 0152-194 50, först till kvarn...

Öppettider i lokalen:

Tisdagar mellan	kl 13.00 – 15.00
Onsdagar jämn vecka mellan	kl 18.00 – 21.00
Lördagar mellan	kl 12.00 – 15.00

Onsdag 14/5 är sista träffen under våren, sen tar vi sommarlov.

Höststart vecka 36 = 3 september.

Kom gärna med förslag på öppettider och övriga aktiviteter.

Skön sommar och väl mött till hösten.

Gunilla Thörne

Sommarjour

Här är en lista på ”nyckelpersoner” som du som medlem i föreningen kan kontakta om du vill komma in i våra lokaler under sommaruppehållet.

Du får nog räkna med att respektive kanske inte kan ställa upp precis när det passar dig, men ta gärna kontakt med någon av nedanstående och gör ett försök.

Eskilstuna-lokalen

Nils-Göran Lindström	016-621 44
Bertil Grip	016-51 93 50
Birgitta Hörnlund	016-42 11 56
Connie o Göte Andersson	016-12 12 06
Ingvard Hoffman	016-257 09
Krister W Nilsson	016-14 96 92, 35 28 68
Inger Ström	016-912 52
Margareta Gustafsson	016-13 11 80
Karl-Inge Karlberg	016-252 57
Richard Attered	016-641 63
Leif Lindholm	016-14 78 88

Strängnäs-lokalen

Gunilla Thörne	0152-186 63
Sonja Jönsson	0152-139 40

Styrelsen för föreningen 2008

Ordförande
Richard Attered

Vice ordförande
Ulla-Britt Svensson

Sekreterare
Iris Rehnholm

Vice sekreterare
Birgitta Hörnlund

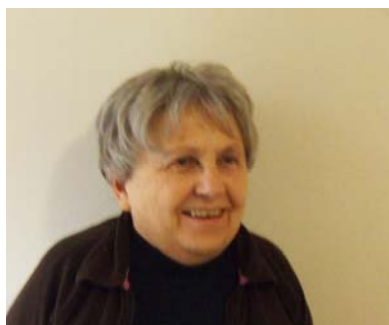
Kassör
Kjell Ivarsson

Maj-Britt Sundin

Ann-Sofie Johansson

Gunvor Larsson

Gunilla Thörne

Släktforskarnas Hus, Leksand

Den 11 - 12 oktober har vi bokat Släktforskarnas Hus i Leksand.

Vi åker med minibussar.

Priset för resan inkl. forskaravgift **1.000 kr**

Övernattning med frukost: dubbelrum **300 kr**, enkelrum **450 kr**
OBS! Vi reserverar oss mot ev. prishöjningar, som vi inte råder över.

Bindande anmälan till Gunilla Thörne senast den 15 augusti

E-post: lasse.gunilla@telia.com Tfn: 0152-186 63

Inbetalning för resan till ESSF:s Pg 73 81 41 - 1